

In gesprek met ouders

Als een kind mogelijk op LVB-niveau functioneert

- 1 LVB eenvoudig uitgelegd
- 2 Voorzichtig met het label
- 3 Oog voor ouders
- 4 Samen met ouders
- 5 Aanpassen communicatie
- 6 Planning gesprek
- 7 Checklist
- 8 Gespreksverslag
- 9 Bronnen

1. Eenvoudig uitgelegd

Voor ouders kan het vragen oproepen als ze horen dat hun kind mogelijk een LVB heeft. Hoe ga je over dit lastige onderwerp in gesprek? Hoe leg je ouders en hun kind eenvoudig uit wat er kan spelen?

Kinderen met een licht verstandelijke beperking (LVB) hebben aanzienlijke beperkingen in hun cognitieve ontwikkeling en in hun adaptieve vaardigheden, ook wel sociaal aanpassingsvermogen genoemd. Voorbeelden hiervan zijn:

- conceptuele vaardigheden, zoals kunnen lezen en rekenen
- sociale vaardigheden, zoals communiceren en het oplossen van sociale problemen
- praktische vaardigheden, zoals persoonlijke verzorging en veiligheid.

Alleen een IQ score is dus niet genoeg om te bepalen welke ondersteuning nodig is.

Hoe leg je dit eenvoudig uit aan ouders en kinderen? [Weet wat je kan, in gesprek over LVB](#) is een systeemgerichte module psycho-educatie over het hebben van een LVB. De volgende tips en formuleringen, in duidelijke en eenvoudige taal, komen uit deze module.

Wat is een LVB

- Iedereen is uniek (bijzonder, speciaal) en is beter of slechter in sommige dingen.
- LVB is een afkorting. Het betekent Licht Verstandelijke Beperking.
- Een beperking wil zeggen dat je in vergelijking met de meeste andere kinderen/mensen van jouw leeftijd sommige dingen iets minder goed kan of dat je er meer hulp bij nodig hebt.
- Er zijn veel mensen met een LVB. Als je honderd Nederlanders bij elkaar zet, hebben ongeveer 6 van de 100 mensen een LVB.

Wat kun je merken van een LVB

- Alle mensen hebben beperkingen, want niemand kan alles goed. LVB is een lichte beperking, maar je kan er wel last van hebben. Wat je precies merkt van een LVB, waar je last van hebt, is voor iedereen net even anders.
- Jij hebt moeite met leren. Het leren van nieuwe dingen kost je veel meer moeite dan andere mensen die net zo oud zijn als jij.
- Je leert waarschijnlijk makkelijker als je iets zelf doet dan als je leest hoe iets moet.
- Je kan natuurlijk dingen leren, maar omdat je er wel veel moeite voor moet doen kan het stress geven en is het vaak zwaar.
- Omdat je erg je best moet doen om dingen te leren, ben je waarschijnlijk een doorzetter.

Wat vinden mensen / kinderen met een LVB vaak moeilijk

- Je kan meer moeite hebben met taal en rekenen. Bijvoorbeeld met veel bladzijden achter elkaar lezen of rekenen met grote bedragen.
- Je kan meer moeite hebben om problemen op te lossen.
- Je kan moeite hebben met het begrijpen en onthouden van dingen.
Je vindt het bijvoorbeeld lastig om de uitleg van je juf, meester of iemand anders te begrijpen en te onthouden wat je allemaal moet doen.
- Je kan moeite hebben je aandacht voor langere tijd ergens bij te houden.
- Je kan ook moeite hebben om gesprekken tussen mensen te begrijpen.
Of om zelf duidelijk en rustig te zeggen wat je vindt of wilt.
- Je kan het lastig vinden om met andere kinderen om te gaan. Je krijgt misschien snel ruzie of je vindt het lastig om ruzies goed uit te praten.
- Je kan het lastig vinden om de baas te blijven over je gevoelens.
Je wordt misschien erg snel boos of verdrietig of bang.
- Je vindt het moeilijk om in te schatten of iemand goede of slechte bedoelingen heeft.
Soms kom je hierdoor in de problemen.

Wat kan helpen

- Het helpt als je andere mensen kan vertellen wat je moeilijk vindt. Dan kunnen ze je daarmee helpen.
- Het helpt als je zelf om hulp vraagt als iets niet goed lukt of teveel moeite kost.
- Het helpt als je anderen vertelt als je daar boos, verdrietig of gespannen van wordt.
Dan kunnen ze je beter begrijpen en helpen.

Meer lezen

Op de site van [Trajectum.nl](https://www.trajectum.nl) vind je gratis filmpjes, een handboek, een werkboek en samenvattende kaarten.

[Handboek Weet wat je kan.](#)
[In gesprek over LVB](#)

[Werkboek voor naasten](#)

[Samenvattende kaarten](#)

2. Voorzichtig met het label

Wees altijd voorzichtig met het gebruik van het label LVB. Zeker bij kinderen, die kunnen nog veel ontwikkeling doormaken.

De verschillen tussen kinderen met een LVB zijn groot, *de 'LVB-er' bestaat niet. Eén aanpak dus ook niet.*

Wat een label kan doen

Als je te weinig van een kind verwacht op basis van het label LVB, kan een kind zich ernaar gaan gedragen (*growing into presumed deficits*). En als het kind het label als een statische persoonlijkheidseigenschap omarmt (ik kan het niet, want ik heb een LVB of erger, ik ben een LVB'er), kan het de groeimogelijkheden beperken (*self-fulfilling prophecy*).

Het gevaar van pesten, sociale exclusie en stigmatisering door leeftijdgenoten/omgeving wordt vergroot door een label. Hanteer het label LVB als een voorlopige werkhypothese; maar gebruik dit niet, of zo min mogelijk, in de communicatie met het kind of de ouders.

Wat een label (niet) zegt

De uitslag van een intelligentietest is een momentopname, een slechte dag en ook omgevingsfactoren of psychische problemen kunnen tot een lagere uitkomst op een test leiden.

Elke test heeft een foutenmarge: het geschatte IQ is niet een absoluut getal, maar ligt in een bepaald gebied tussen X en Y. Om van een LVB te spreken moeten er naast de IQ score ook beperkingen in adaptief functioneren zijn vastgesteld en ook dat is een momentopname met foutenmarges.

Er kunnen allerlei invloeden op school en thuis zijn die de schoolprestaties (tijdelijk) verlagen. Kinderen maken nog heel veel ontwikkeling door (*groeimindset*).

Het label LVB geeft weinig aangrijpingspunten voor ondersteuning.

Je hebt veel meer aan een profiel van de unieke sterke en zwakke aspecten van het leervermogen en informatie over de ondersteuningsmogelijkheden op school en thuis.

Zo zet je het kind op 1, niet de LVB

De term LVB is de officiële/professionele diagnostische term. Het is niet nodig deze in (elk) gesprek met ouders te gebruiken. Ook als ouders zelf over een LVB spreken, is het goed om de term LVB niet te vaak toe te gebruiken en het toch vooral over specifieke (on-)mogelijkheden van hun kind te hebben.

Je kunt het hebben over: uw kind...

- ✓ heeft extra hulp nodig met...
- ✓ heeft moeite met leren (liever: specifieke leerproblemen benoemen).
- ✓ vindt schools leren lastig.
- ✓ leert, meestal, makkelijker door te doen i.p.v. uit boeken te leren.
- ✓ kan veel, maar ook dingen niet, omdat het te veel moeite kost en daardoor te frustrerend wordt.
- ✓ vindt ook de omgang met andere kinderen moeilijker.
- ✓ functioneert / werkt momenteel op het niveau van een LVB.
- ✓ heeft op uw kind afgestemde hulp nodig om zich beter te kunnen ontwikkelen.

En zeggen: we gaan uitzoeken hoe dit komt en hoe we samen uw kind het beste kunnen helpen om makkelijker te leren en zich prettiger te voelen op school en thuis.

Meer lezen

Meer over de voor- en nadelen van het label LVB in het artikel '[Het label LVB: weg er-mee?](#)' (Kind & Adolescent, 2019)

Meer over het onderzoeken van het adaptief leervermogen van een kind en het daarop aanpassen van de ondersteuning op school en thuis vind je in [LVB? Daar kun je wat mee!](#) Deze handreiking is gratis te downloaden op onze site.

Binnenkort vind je daar ook ondersteuningskaarten voor school en thuis vinden.

3. Oog voor ouders

Heb oog voor de gevoelens van ouders. Horen dat je kind op dit moment veel moeite heeft met leren, of bijvoorbeeld niet zo makkelijk omgaat met andere kinderen op school, kan hard aankomen en zal niet zomaar geaccepteerd en/of verwerkt worden.

Ouders hebben verwachtingen, wensen en dromen over de toekomst van hun kind. Als meer en meer blijkt dat er bij een kind sprake is van een blijvende beperking kan een ouder een levend verlieservaring hebben, een vorm van chronische rouw.

Dit is een normale, doordringende en diepe verdrietreactie van een ouder. Ouders moeten leren zich aan te passen aan de mogelijkheden en behoeften van hun kind.

Typisch voor de ervaring van niet-eindigend verlies is de voortdurende onzekerheid over wat er nog kan gebeuren. De toekomst is onzeker en je mist de veiligheid die anderen met een redelijke waarschijnlijkheid kunnen verwachten.

Het is niet te verwachten dat dit verdriet of deze levend verlieservaring makkelijk of snel zal zijn verwerkt. Als je praat over accepteren of aanvaarden, is het belangrijk dat je een onderscheid maakt tussen het aanvaarden van de persoon en het aanvaarden van de beperking.

Verwacht niet van ouders dat ze de beperking van hun kind zomaar kunnen aanvaarden, dit verhoogt de emotionele druk. Bouw aan een goede band met de ouders.

Lees meer in [Betrekken van Ouders van EducationLab](#) of klik [hier](#) voor voorbeelden vanuit het onderwijs.

Zo heb je meer oog voor de gevoelens van ouders

- ✓ Reageer op boosheid met 'vertel eens wat je vandaag zo moeilijk valt...'
- ✓ Luister naar hun ervaring. Gedraag je als gelijke, niet als een autoriteit die het beter weet.
- ✓ Voor jou is een LVB inmiddels misschien 'gewoon' maar voor de betrokkenen gaat het misschien nooit zo voelen.
- ✓ Verwacht niet dat ze er op een moment 'overheen' zijn, weet dat het verdriet met vlagen kan terugkeren.
- ✓ Laat het verdriet toe en benoem, indien van toepassing, dat wat ze meemaken een vorm van chronische rouw/levend verlies is.
- ✓ Zoek samen naar wat werkt voor het kind en de ouders.

4. Samen met ouders

Ouderbetrokkenheid is een krachtig instrument om de ontwikkeling en leerprestaties van kinderen positief te beïnvloeden. Dit geldt natuurlijk ook voor ouders van kinderen met een vermoeden van een LVB.

De basis is het opbouwen van een gelijkwaardige en duurzame relatie met de ouders.

Start een gesprek altijd positief en met het (gedeelde) belang van het kind als uitgangspunt. Zo leg je de basis voor een goede verstandhouding.

Belangrijk is om mét en niet zozeer tegen ouders te praten, creëer een wij-gevoel.

Probeer het verhaal van het kind en de ouders eerst te begrijpen, alvorens zelf begrepen te worden.

Luister goed. Dat is van belang voor een goede relatie en het is moeilijker dan het lijkt.

Sterk geëmotioneerde ouders hebben misschien moeite hun punt over te brengen.

Ervaar je ouders als lastig? Bedenk dan dat in onze maatschappij vaak verwacht wordt dat ouders mondig zijn. Soms gebeurt dat echter wat onhandig of is het onredelijk. Natuurlijk mag je als leerkracht of hulpverlener ouders corrigeren als die over je grenzen gaan, maar realiseer je ook dat ze het beste voor hun kind willen. Let goed op dat je je eigen grenzen bewaakt.

Stevige professionaliteit met heldere grenzen dwingt respect af, zorgvuldigheid kweekt vertrouwen en vriendelijkheid en begrip zorgt al gauw voor ouders die professionals het beste gunnen.

Het uitgangspunt is wat het kind nodig heeft om zich succesvol te ontwikkelen. Hoe kun je daar samen voor zorgen? De ouders hebben wellicht al manieren gevonden om met de behoeften van hun kind om te gaan. Of er spelen dingen thuis of op school die effect hebben op het functioneren van dit kind.

Samenwerken met ouders

- ✓ Werk altijd vanuit het belang van het kind. Creëer een wij-gevoel.
- ✓ Begin het gesprek altijd positief/met een compliment.
- ✓ Benoem wat de ouder goed doet.
- ✓ Benoem de emoties die je ziet bij de ouder.
- ✓ Ga er vanuit dat ouders het beste voor hun kind willen en dat bijvoorbeeld hun boosheid niet persoonlijk is, maar een onhandige uiting van hun bezorgdheid.
- ✓ Eerst begrijpen, dan begrepen worden.
- ✓ Laat in alles professioneel gedrag zien. Praat met hoofd, hart en handen; zelfreflectie; blijf respectvol.
- ✓ Ga het gesprek in zonder (voor)oordelen. Kijk liever niet teveel naar het verleden.
- ✓ Pas je communicatie aan de ouders aan, zie hoofdstuk 5.

5. Aanpassen communicatie

De kans bestaat dat ouders van een kind met het vermoeden van een LVB laaggeletterd zijn. Dat vraagt om het aanpassen van de communicatie, wat soms lastiger is dan verwacht.

Het aanpassen van je communicatie door het vereenvoudigen van je taalgebruik aan een lager taalbegrip en woordenschat, het is soms makkelijker gezegd dan gedaan.

Het ondersteunen van een gesprek met behulp van visualisaties kan behulpzaam zijn. Soms is het te overwegen om een tolk in te zetten of iemand mee te vragen die kan helpen vertalen als het te ingewikkeld wordt.

In de praktijk blijkt ook dat het kan helpen om eerst een gesprek met het kind te hebben en daar een verslag in kindtermen van te maken. Dit verslag kan je vervolgens gebruiken in het gesprek met de ouders. Dit is voor hen dan ook goed te begrijpen en wordt zo niet als betuttelend ervaren.

Communicatie aanpassen

- ✓ Wees ondersteunend en bied extra hulp.
- ✓ Blijf dicht bij concrete alledaagse situaties; praat niet over hypothetische situaties.
- ✓ Geef concrete voorbeelden/laat zien/doe voor.
- ✓ Gebruik gangbare, concrete woorden.
- ✓ Sluit aan bij het taalgebruik van de ouder. Houd vast aan eerder gebruikte woorden.
- ✓ Vermijd spreekwoorden, woordspelingen, sarcasme, ironie en vakjargon.
- ✓ Geef niet meer dan één boodschap, vraag of opdracht tegelijk.
- ✓ Gebruik eenvoudige, korte zinnen en leg veel uit.
- ✓ Praat in een rustig tempo, vraag door en herhaal.
- ✓ Vermijd dubbele ontkenningen.
- ✓ Leg moeilijke woorden uit.
- ✓ Leg nooit meer dan twee à drie keuzes voor.
- ✓ Geef de tijd om een vraag te beantwoorden.
- ✓ Check of uw boodschap, vraag of opdracht begrepen is. 'Wat vertelt u straks aan uw partner/kind?'
- ✓ Geef een kort verslag van het gesprek mee of stuur dit later op als geheugensteuntje.

Schriftelijke communicatie aanpassen

- ✓ Gebruik het verslag in kindtermen van een gesprek met hun.
- ✓ Stel een ontwikkelingsperspectief/handelingsplan/ondersteuningsplan altijd op in kindtermen; concreet, eenvoudig, zonder vakjargon.
- ✓ Schrijf korte zinnen. En nooit meer dan één boodschap per zin.
- ✓ Gebruik geen afkortingen.
- ✓ Gebruik pictogrammen en foto's of teken het. Zonder dat het te kinderachtig wordt.

Meer lezen

Er is veel informatie die je op weg kan helpen.

Het Landelijk Kenniscentrum LVB heeft een toegankelijke brochure ontwikkeld met de belangrijkste aanpassingen in houding en communicatie in gesprek met mensen met een LVB:

[Aansluiten bij een LVB...\(hoe\) doe jij dat?](#)

Op de website [Taal voor allemaal](#) kun je twee boekjes downloaden over schrijven in taal voor allemaal. De in hoofdstuk 1 genoemde methode [Weet wat je kan](#) geeft ook praktische tips.

Ook de brochure [Eenvoudige taal voor laaggeletterden](#) van de Stichting lezen en schrijven geeft handige tips.

Vermijd vakjargon en kijk eens op bijvoorbeeld [jbtexstenzo](#) naar voorbeelden van zogenaamde jeukwoorden.

Pictogrammen om de boodschap visueel te ondersteunen vind je onder andere [hier](#).

6. Planning gesprek

Een effectief gesprek begint met een goede voorbereiding. Pak eerder gemaakte en vastgelegde afspraken erbij en kom er op terug. Bepaal vooraf de structuur van het gesprek, beperk het aantal gespreksonderwerpen en neem voldoende tijd.

Hieronder vind je een aantal tips die handig zijn bij het voorbereiden en afronden van een gesprek met de ouder(s), hierna volgen ook een 'Checklist, In gesprek met ouders' en een voorbeeld van een opzet voor een kort gespreksverslag'.

Deze zijn gebaseerd op de [checklist klagesprek](#) uit Klasse, een onderwijsmagazine uit België.

Vorbereiding en afronding van een gesprek met ouders

- ✓ Bereid goed voor en maak een checklist (max. 1 of 2 onderwerpen per keer).
- ✓ Bespreek doelen vooraf met het kind, maak daar een verslagje van in kindtermen, maak gebruik van visualisatie.
- ✓ Maak een foto / print van dit verslagje voor in het gesprek met de ouders.
- ✓ Vraag de ouders wat zij graag willen bespreken.
- ✓ Kader vooraf het gesprek, zorg dat er per onderwerp een bepaalde tijd gepland staat.
- ✓ Zorg voor een duidelijke structuur.
- ✓ Stuur een herinnering voor het gesprek (via Whatsapp/ sms).
- ✓ Verdiep je in de achtergrond van het kind en ouders op het gebied van taal, cultuur en opleidingsniveau, en hun opvattingen met betrekking tot de rol van ouders.
- ✓ Bedenk van tevoren een compliment. Wat gaat goed, wat vindt het kind leuk e.d.
- ✓ Bedenk van tevoren hoe je iets eenvoudig gaat uitleggen.
- ✓ Bekijk wat in eerdere gesprekken aan bod kwam en of je daar op terug wilt komen.
- ✓ Bedenk wanneer je een volgend gesprek zou willen inplannen.
- ✓ Zorg voor een rustige plek om te praten.
- ✓ Herhaal de belangrijkste punten uit het gesprek.
- ✓ Vraag de ouders naar de in het gesprek gemaakte afspraken.
- ✓ Herhaal nog een keer de gemaakte afspraken.
- ✓ Maak van het gesprek met de ouders een kort verslag en stuur dit naar de ouders.

7. Checklist: Een positief en constructief gesprek met ouders

Voor het gesprek

- Bereid het gesprek goed voor: wat is mijn kernboodschap en hoe ga ik dat eenvoudig uitleggen? Wat wil ik vragen aan de ouders? Benoem ook positieve punten van de leerling.
- Een ingewikkeld gesprek extra voorbereiden. Plan genoeg tijd in voor de afspraak en denk aan hoe je de boodschap wilt verwoorden. Gebruik je moeilijk lerend of vermoeden van een LVB? Weeg zorgvuldig af.
- Weeg af of je een collega laat deelnemen aan het gesprek: heb je al eerder een gesprek gehad en is dit niet positief verlopen of heb je extra expertise nodig? Kies er dan voor om een collega aan te laten sluiten.
- Alle ouders krijgen een eenvoudige uitnodiging. Ook gescheiden ouders, ouders van geplaatste kinderen. Geef ouders de vrijheid om te kiezen tussen verschillende uren/dagen/dagdelen.
- Geef ouders de ruimte om bepaalde onderwerpen te bespreken: verzoek ze om deze van tevoren op te schrijven.
- Laat van tevoren weten waar het gesprek over gaat: resultaten, informatie of een uitdaging /probleem bespreken.
- Denk vooraf aan welk gevoel je de ouders met het gesprek wilt geven? Benoem ook positieve punten en oplossingen. Houd rekening met een vervolgspraak.
- Anderstalige ouders kunnen een tolk meenemen/vragen. Geef ouders ook de ruimte om een vertrouwenspersoon/iemand uit de eigen familie of vriendenkring mee te nemen.
- Wees creatief met de ruimte: waar ga je zitten? Tegenover of naast de ouders? En als het mogelijk is maak een wandeling.

Tijdens het gesprek

- Begin het gesprek met dat jij en de ouders een gemeenschappelijk doel hebben: dat je wilt dat het kind gelukkig is in de klas en zich veilig voelt/op de juiste plek zit/betere schoolresultaten haalt etc.
- Geef aan wat er aan de hand is. Wat is het probleem op dit moment. Geef ruimte aan de ouders om informatie te verwerken: emoties zijn oké. Benoem dat.
- Luister oprecht naar de ouders en ga na wat zij denken en voelen.
- Spreek niet alleen over cijfers/scores en moeilijkheden, maar ook over de groei van het kind (wat gaat goed, gedrag thuis/in de klas, talenten/bijzonder). En geef concrete voorbeelden.
- Check tussentijds of de kernboodschap overkomt (Geef ik begrijpelijke informatie, duidelijk advies?)
- Is de boodschap nog niet helder: visualiseer of maak een tekening voor de ouders.
- Laat de ouders meedenken: "Hoe zouden jullie dit aanpakken?"
- Het gesprek afronden met een conclusie en/of plan. Check: zijn de afspraken helder en haalbaar?
- Laat ouders weten waar, wanneer en hoe je bereikbaar bent.
- Bedank ouders voor hun komst en inbreng. Eindig het gesprek positief.

Na het gesprek

- Maak een kort verslag van het gesprek en/of een foto van de gemaakte tekening tijdens het gesprek.
- Geef deze korte samenvatting mee aan de ouders of mail dit (zonder vakjargon), met hierin wat er is besproken en eventuele adviezen en/of afspraken (zie voorbeeld op de volgende bladzijde).
- Waarom blijven sommige ouders weg? Ga dat na (schaamte, slecht moment, etc.).
- Kom terug op het gesprek. Hoe hebben de ouders het ervaren? (Gezien, gehoord en voelen zij zich erkend)
- Indien wenselijk zorg voor een vervolgspraak.
- Blijf contact houden met de ouders, ook op andere momenten tussendoor.

8. Kort Gespreksverslag

Naam/groep kind:

Datum:

Aandachtspunten:

Positieve punten / aanknopingspunten voor in de klas

Dit willen wij samen bereiken:

Wat doen we op school?

Wat doen we thuis?

Wat zeggen wij tegen het kind en/of andere professionals?

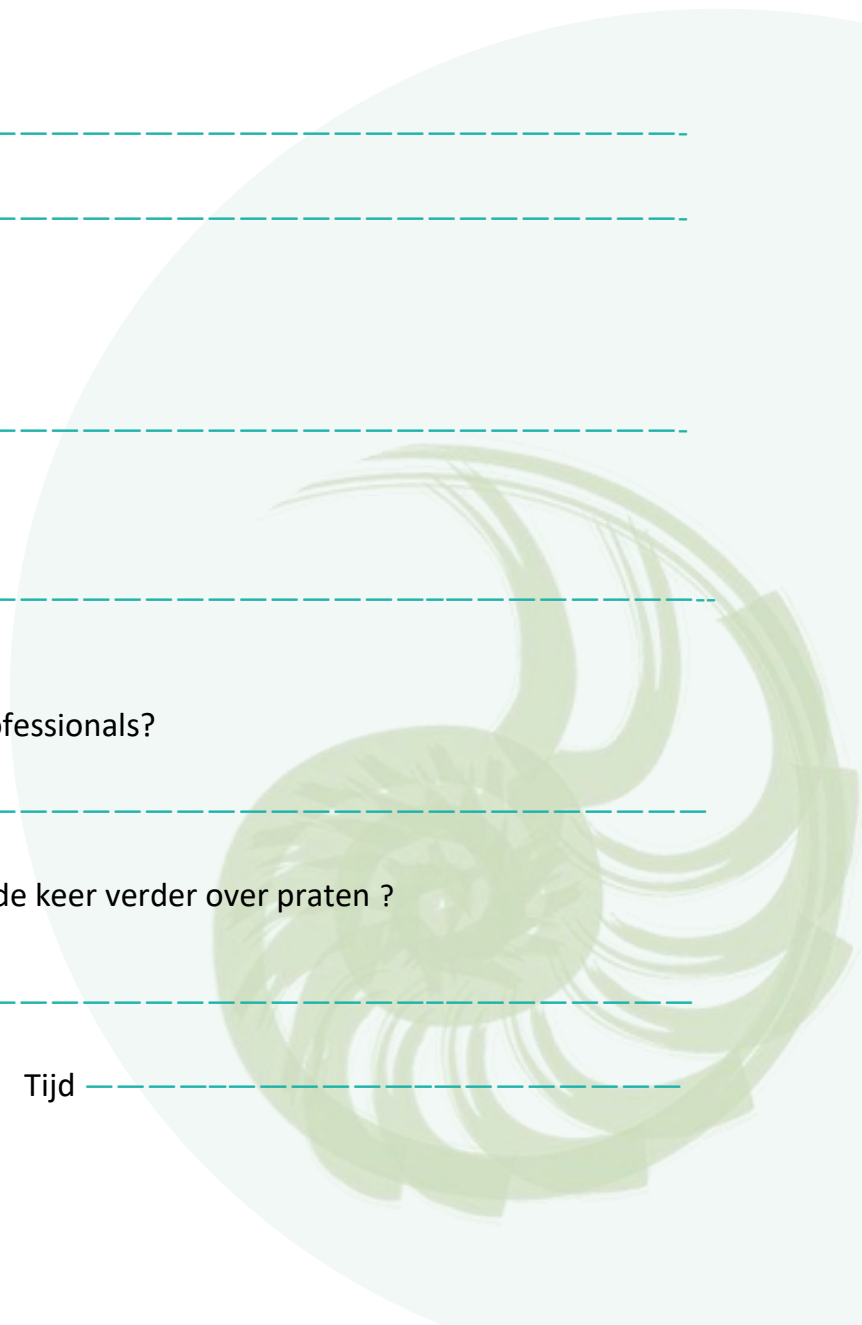
Hoe was dit gesprek? en waar willen we volgende keer verder over praten ?

Datum vervolgspraak

Tijd

---

9. Bronnenlijst

Douma, J., de Jong, A., Looij, J., & Stremmelaar, B. (2017, juni). *Begeleiden van ouders met een licht verstandelijke beperking en multiproblematiek*.

Geraadpleegd op 19 januari 2021, van https://www.kenniscentrumlvb.nl/wp-content/uploads/woocommerce_uploads/2018/10/handreikingbegeleidenouderslvb.pdf

Expertisepunt verstandelijke beperking. (z.d.). *Wat u moet weten over benadering bij LVB*.

Geraadpleegd op 19 januari 2021, van <https://www.expertisepuntvb.nl/expertise-licht-verstandelijke-beperking/communicatie-en-benadering/handvaten-om-te-communiceren-algemeen/wat-moet-iedereen-weten-over-bejegening-bij-lvb>.

Keirse, M. (2017). *Helpen bij verlies en verdriet* (8ste druk). Tiel: Uitgeverij Lannoo nv

Landelijk Kenniscentrum LVB. (2019). *Wat is LVB?*

Geraadpleegd op 19 januari 2021, van <https://www.kenniscentrumlvb.nl/wat-is-lvb/>.

Moonen, X. M. H., Boeschoten, J. C., Wissink, I. B., Zweeris, K. (2018). *LVB? Daar kun je wat mee! Handreiking voor het werken met kinderen met Licht Verstandelijke Beperkingen in het basisonderwijs en thuis*.

Geraadpleegd op 19 januari 2021, van https://www.kenniscentrumlvb.nl/wp-content/uploads/woocommerce_uploads/2018/10/handleiding_saf_en_valt_web_full_version.pdf

Onderwijs van morgen. (2017). *5 tips voor effectieve oudergesprekken*.

Geraadpleegd op 16 januari 2021, van <https://www.onderwijsvanmorgen.nl/5-tips-effectieve-oudergesprekken/>.

Taal voor Allemaal. (2020). *De methode Taal voor Allemaal*. Geraadpleegd op 8 juli 2021, van <https://www.taalvoorallemaal.com/taal-voor-allemaal>.

Trajectum. (2020). *Weet wat je kan*.

Geraadpleegd op 19 januari 2021, van <https://trajectum.nl/weet-wat-je-kan>.

Het Landelijk Kenniscentrum LVB bedankt de studenten van de minor LVB van de Hogeschool Rotterdam voor hun belangrijke bijdrage aan de totstandkoming van deze brochure: Amy van Dongen, Sjoukje Kok , Dionne Koeleman, Elfi van der Linden en Cherelle Landolff.

Ook bedanken we de ouders, de leerkrachten, ambulante begeleiders en andere professionals van SWV Kind op 1 voor hun input voor dit project.

Utrecht 2021

Dit is een publicatie van het Landelijk Kenniscentrum LVB.

Wij zetten ons in voor het aanjagen, bundelen en toegankelijk maken van kennis voor professionals, waarmee we een zo volwaardig mogelijke participatie van iedereen met een licht verstandelijke beperking stimuleren. Kijk voor meer informatie op [onze site](http://www.kenniscentrumlvb.nl) www.kenniscentrumlvb.nl En [volg ons op LinkedIn](#) voor dagelijks actueel nieuws over LVB.